

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 lutego 2024 r.

Pozycja 24

POSTANOWIENIE

z dnia 21 listopada 2023 r.

Sygn. akt Ts 91/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz – przewodniczący
Piotr Pszczółkowski – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym, zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej [...] Sp. z o.o. z siedzibą w T.,

p o s t a n a w i a:

uwzględnić zażalenie oraz nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 kwietnia 2022 r. (data nadania), [...] Sp. z o.o. z siedzibą w T. (dalej: skarżąca) – reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru – zarzuciła niezgodność:

1) art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374, ze zm.; dalej: ustawa z 2020 r.) z art. 45 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

2) art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) w zakresie, w jakim „przyjmuje się, że stanowi on delegację do stosowania w toku wskazanego w nim postępowania przepisów Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. 1964 Nr 43 poz. 296) oraz Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2005 Nr 167 poz. 1398)”, z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 oraz art. 79 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji,

3) art. 117 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.), w zakresie zwrotu „fizyczna”, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji,

4) art. 117 § 3 k.p.c. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji,

5) art. 398²³ k.p.c., w zakresie zwrotu „jako sąd drugiej instancji”, z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

6) art. 118 § 5 k.p.c. z art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 79 ust. 1, art. 79 ust. 1 w związku z art. 7 oraz art. 79 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2 Konstytucji,

7) art. 23 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.c.) w zakresie, w jakim „nie obejmuje on ochroną «prawa do Sądu» określonego w Art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz Art. 79 ust. 1 Konstytucji”, z art. 32 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 31 ust. 2 zdanie pierwsze w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2 oraz art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Zdaniem skarżącej kwestionowane przepisy naruszają powołane przez nią regulacje konstytucyjne, gdyż – odpowiednio:

- umożliwiają zmianę składu orzekającego sądu cywilnego z trzech sędziów na jednego po wszczęciu postępowania – art. 15z¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2020 r.;
- ograniczają uzyskanie ochrony w postaci skargi konstytucyjnej poprzez ograniczenie prawa ubogich – art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK oraz art. 117 § 2 i 3 i art. 118 § 5 k.p.c.;
- nieprawidłowo kształtują system kontroli orzeczeń referendarza sądowego (art. 398²³ k.p.c.);
- nie zapewniają ochrony prawa do sądu, które – zdaniem skarżącej – jest dobrem osobistym (art. 23 k.c.).

2. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 23 czerwca 2022 r. (którego odpis został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 11 lipca 2022 r.) skarżąca została wezwana do poinformowania, czy od któregośkolwiek wskazanego w skardze konstytucyjnej ostatecznego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W sporządzonym przez pełnomocnika i wniesionym do Trybunału 18 lipca 2022 r. (data nadania) piśmie procesowym skarżąca poinformowała, że od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 6 września 2021 r. (sygn. akt [...]) została wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem tego orzeczenia.

3. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 20 lutego 2023 r. (którego odpis został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 27 lutego 2023 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez wyjaśnienie, w jakim zakresie podstawę postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w T. z 31 stycznia 2022 r. (sygn. akt [...]) oraz postanowienia Sądu Rejonowego w T. z 30 marca 2022 r. (sygn. akt [...]) stanowiły:

- a) art. 117 § 2 oraz art. 118 § 5 k.p.c.,
- b) art. 23 k.c.

W sporządzonym przez pełnomocnika i wniesionym do Trybunału 6 marca 2023 r. (data nadania) piśmie procesowym skarżąca podniosła, że „w skutek szykanowania jej przez normę prawną Art.117 § 2 Ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego, która wyklucza skarżącą z zakresu beneficjentów tegoż przepisu poprzez użycie zaskarżonego zwrotu «fizyczna» – nie mogła skutecznie domagać się rozpoznania jej wniosku w sposób jednakowy z innymi osobami wnoszącymi o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Ustawodawca ustalił bowiem odmienne, a w ocenie skarżącej «gorsze» i dyskryminujące skarżącą przepisy regulujące podstawy faktyczne w jakich może skarżąca domagać się ustanowienia pełnomocnika. (...)

Natomiast Art. 118 § 5 Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego był przedmiotem rozważań zawartych w uzasadnieniu „Wyroku z dnia 8 września 2017 r. Sygn. Akt [...] oraz Wyroku z dnia 6 września 2021 r. Sygn. [...] w którym oddalono apelację skarżącej. W istocie rzeczy przepis ten stanowił więc podstawę faktyczną w/w orzeczeń, podobnie jak norma Art. 23 KC” (k. 100-101 akt o sygn. Ts 91/22 – z zachowaniem oryginalnej pisowni).

4. Postanowieniem z 27 kwietnia 2023 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, uznawszy że skarżąca – będąca osobą prawną – nie ma legitymacji do zainicjowania postępowania w trybie art. 79 ust. 1 Konstytucji, który dotyczy jedynie osób fizycznych.

Odpis powyższego postanowienia wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi skarżącego 22 maja 2023 r.

5. W sporządzonym przez pełnomocnika piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 29 maja 2023 r. (data nadania), skarżący złożył zażalenie na postanowienie z 27 kwietnia 2023 r., w którym zarzucił Trybunałowi błędną interpretację art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym, badając w szczególności, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdzono istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu (art. 37 ust. 1 pkt 4 lit. c w związku z art. 61 ust. 7 u.o.t.p.TK).

2. Wniesione zażalenie na postanowienie z 27 kwietnia 2023 r. podlega uwzględnieniu.

3. Należy zauważyć, że w dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny uznawał legitymację do zainicjowania postępowania w trybie skargi konstytucyjnej osób prawnych (zob. m.in. wyrok z 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 24 oraz wyroki pełnego składu z: 21 grudnia 2005 r., sygn. SK 10/05, OTK ZU nr 11/A/2005, poz. 139; 31 marca 2006 r., sygn. SK 26/02, OTK ZU 3/A/2005, poz. 29; 20 września 2006 r., sygn. SK 63/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 108 i 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU 9/A/2007, poz. 108 i 20 czerwca 2018 r., sygn. SK 3/13, OTK ZU A/2018, poz. 41). Jedynie jednostki samorządu terytorialnego (zob. np. postanowienie pełnego składu TK z 22 maja 2007 r., sygn. SK 70/05, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 60), partie polityczne (zob. postanowienia TK z 17 listopada 2010 r. i 15 września 2011 r., sygn. Ts 256/09, OTK ZU nr 5/B/2011, poz. 358 i 359) oraz publiczne podmioty gospodarcze, jeżeli działają w sferze *imperium* a nie *dominium* (zob. np. postanowienie pełnego składu TK z 18 grudnia 2013 r., sygn. Ts 13/12, OTK ZU – Suplement nr II/B/2014, poz. 833) uznane zostały za pozbawione legitymacji skargowej.

Należy podkreślić, że dopuszczalność wniesienia skargi konstytucyjnej przez osoby prawne Trybunał Konstytucyjny uznał w pełnym składzie (zob. przywołane wyroki o sygn. SK 26/02, SK 10/05, SK 63/05, SK 7/06 i SK 3/13).

4. Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, Trybunał w obecnym składzie uznaje, że kwestia legitymacji skargowej osoby prawnej – wobec wątpliwości przedstawionych w skarżonym postanowieniu z 27 kwietnia 2023 r. – powinna zostać rozważona we właściwym trybie na etapie rozpoznania merytorycznego skargi konstytucyjnej, po uzyskaniu stanowisk pisemnych od Marszałka Sejmu, Prokuratora Generalnego oraz Rzecznika Praw Obywatelskich.

W związku z powyższym – na podstawie art. 61 ust. 8 zdanie pierwsze u.o.t.p.TK – należało postanowić jak w sentencji.